

DEBRECENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A MAGYAR IRODALMI ÖNKÉPZŐ-TÁRSULAT.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Debrecen, collegium.

Megjelenik havonként kétszer.

Felelős-szerkesztő:

BIKY ANDOR.

Szerkesztőtársai:

Debreczeni István, Pánczél József.

Kiadóhivatali főnök: **Papp József.**

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre . . . . . 5 korona.

Fél évre . . . . . 2 kor. 50 fill.

Ifjúsági egyesületeknek . . . . . 4 korona.

Főiskolai hallgatóknak . . . . . 3 korona.

Egyes szám ára: 40 fillér.

Lázítás.

A kollokviumokkal véget ért az első félév. Ujabb bizonyítékuk van ellenünk azoknak, akik le-néző kicsinyléssel szoktak beszélni az ifjúsági életben forrongó eszmékről, akik tudni vélik, hogy céljaink sohasem valósulnak meg, mert a mi lelkesedésünk csak szalmaláng.

Kezdem belátni, hogy van némi igazuk azoknak, akik így vélekednek felőlünk. Megerősít hitemben az elmúlt öt hónap, amely nyomtalanul suhant el felettünk. Nem tettünk semmit, ami csak egy lépéssel is közelebb vitt volna bennünket azokhoz a célokhoz, amelyeket fél évvel ezelőtt vérünk árán is meg akartunk valósítani. Megfeledkezünk arról, hogy mit vállaltunk magunkra. Megfeledkezünk arról, ami elsősorban kötelességünk. A kollokviumok réme biába kisértett egy féléven keresztül: — nyugodtan hagytuk bebizonyosodni a rólunk táplált, nem épen elismerő véleményeket. Szeptemberben eleget beszéltünk ahhoz, hogy Januárban hallgathassunk.

Ámbár a visszapillantások rendszerint unalmasak szoktak lenni, — egy hasonlíthatatlanul „rövid” visszatekintést teszek az elmúlt öt hónapra. Kevés az nagyon, mire vissza lehet pillantani. Nem alkottunk semmit. Minden tevékenységünk arra szorítkozott, hogy a néhanapján felmerült nézeteltéréseket a többségben levők javára eldöntöttük. Szeptembert eltöltöttük a választásokkal. Azután nem érdeklődtünk egymás iránt. Az ifjúsági élet mibenlétét legfeljebb az tette szemlélhetővé, hogy az Irodalmi Társulat az aradi gyásznapi évfordulóján ünnepet szentelve — azon az ifjúság tekintélyes része nem jelent meg. Nagy fejedelmünk, Rákóczi emléke hozott össze újra bennünket. De nem tudtunk együtt ünnepelni — és Rákóczi hamvainak temetésén két küldöttség képviselte Debreczen ifjúságát.

Egyedüli érdemünk tehát az, hogy néhanapján veszekedtünk. Mert a hallgatás a rosszakarat.

Nincsen, aki jóra vezessen bennünket. Még az sincs, akit szidjunk, merthogy nem jóra vezet. Komikus, hogy így van, de hálával egyedül annak tartozunk, aki titokban szítja a pártoskodás tüzeit. Mert a nézeteltérések az eszmék tisztázására vezetnek és téves eszmékért lelkesedni nagyobb érdem, mint nem törődni semmivel.

Most, amikor a tespedésben eltöltött időszak véget ért, amikor felvirradt reánk az ujesztendő, amikor újra alkalmunk nyílik, hogy ifju erőnket belevigyük a magasratörés harcába: érzem, nem tudnék egyebet, csak lázítani!

Testvéreim! Vegyük fel újra a küzdelmet! Harcoljunk egymás ellen. Hadd szenvedjen vereséget az, aki gyengébb közülünk — és álljon félre az utból, aki legyőzetik. Hiszen az eszmék harcában nincsenek emberek. Pártokat le lehet győzni, össze lehet törni, de az eszme, a jó és igaz eszméje nem semmisül meg soha. A mi harcunk nemes küzdelem lesz, — nemcsak egymást fogjuk legyőzni. Aki elbukik, azzal együtt semmisül meg a tespedés is, amely leigázva tartotta erőnket. És aki győz, azzal együtt diadalt fog aratni a jó és igaz eszméje, amely nem semmisül meg soha, hanem világítani fog nekünk, akik eddig sötétségben jártunk.

Biky Andor.

Bucsu Álomországától.

Bontja leplét a rózsaszínű hajnal,
Csoda fák között bucsu nóta száll.
Álomországból vándor űtra indul
Egy csapzott szárnyu énekes madár.
Álomországból kiverték egy este...
Nagy vihar jött rá, megtépte, leverte,
Csapzott szárnyakkal vissza nem mehet.
Álomországban szép köntösben járnak,
Felborzott tollu, sáros, csuf madárnak
Ott maradni, ott lakni nem lehet.

Pedig de szép volt az az álomélet.
Fényes szárnyakkal azúr légbé járt.
Szerelemrétnek boldog, sok lakója
Nem látott még olyan boldog madárt.
Ha leszállt a rét puha bársonyára
S rákezdett szép-halkan nótájára
A körötte nyiló sok-sok virág
Illatos kelyhét felé mind kitérta,
Dalos ajkát szomjas csókra várta...
— De szép is volt az az Álomvilág.

Bontja leplét a rózsaszínű hajnal...
Álomországból menni, menni kell.
Széltől is óvott gyenge-puha szárnya
Jaj Istenem, vajjon hogy viszi el?
Messze-messze, viharral, vésszel telve
Vár reá az életnek rengetegje.
A sok küzdés is mind-mind rája vár...
Jaj megél-e? Jaj, hogy rak ottan fészket,
Hol csak nagyszárnyu, nagy madarak élnek.
Egy gyöngye tollu, viharvert madár.

Indul-indul. Lebbenti könnyű szárnyát.
Álomországból örökre megyen.
Álomországnak boldog, sok lakója
Utána néz könnyezve, csendesen...
Felhők usznak, torlódnak fent a légben...
Indul... indul... Neki vág nagy merészen,
A nagy utnak... hogy elérjen oda...
Hol a nagy tollu, nagy madarak járnak,
Kik a viharral bátran szembe szállnak,
Ahol — ezután lesz majd otthona.

Jól van, jól van, én gyöngye kis madárkám,
Nagy utadnak csak vágj bátran neki.
Lever egy párszor majd a sors viharja,
Nem baj — ne félj — a küzdés növeli
Gyöngye szárnyad majd hatalmasra, szépre
S te felszállasz a fellegek fölébe,
Hová sohsem jut gyáva, könnyező.
Ne sirasd hát meg bokorbéli fészket.
Szébbet ad majd a küzdő élet néked,
Szébbet ad majd egy büszke bérctető.

Lengyel Béla.

Utleírás.

Ha őszinte akarok lenni — már pedig miért ne akarnék? meg kell vallamon, hogy ennek az utirajznak irásába abból a feltevésből kiindulva kezdek bele, hogy, mivel azoknak utleírásai, akik sokat utaznak, rendesen unalmasak szoktak lenni, valószínű, hogy azok, akik nem tettek nagy utazásokat, érdekes utirajzokat irhatnak. Ebből az okoskodásból kiindulva következtetem, hogy én, aki még sohasem vettem részt Afrika ismeretlen részeit felfedezni készülő expedicióban, bizonyára igen alkalmas vagyok utirajz írásra. Valószínű, hogy erre a következtetésre a filozófusok rosszalóan csóválják meg filozofálásban megőszült fejüket, de ennek dacára is papírra kellett vetnem a fenti gondolatokat, minthogy eleget akartam tenni ama követelménynek, hogy az irásmű első része a bevezetés.

Ezek után minden átmenet nélkül átmegek a tárgyalásra.

Az igazat megvallva, azt nem tudom, hogy Géres az északi szélességnek és a keleti hosszúságnak hányadik foka alatt fekszik s így tudományos szempontból nem adhatok tökéletes felvilágosítást előadandó utazásom végpontjáról: — ellenben azt előadhatom, hogy a múlt nyáron ott tartózkodott egy nagyon kedves család, melyet debreceni joghallgató koromban ismertem meg. (Mégis csak szép az a jogtudomány! Hallgatása közben igen sok kedves családdal lehet megismerkedni s igen sok jóképű bált lehet végigtáncolni.)

De nem céloim tovább fejtegetni a jogtudomány fényoldalait, hanem rátérek arra, hogy egy vasárnap délelőtt eszembe jutott: — el kellene menni ezeknek az én géresi ismerőseimnek meglátogatására: — legalább kellemesen agyonütném a délutánt. Minthogy pedig a délután agyonütése miatt még az sem fenyegethetett, hogy valaki gyilkosság miatt pört akaszt a nyakamba, hosszabb gondolkodás nélkül elhatároztam, hogy az eszmét megvalósítom.

Az elhatározás után a következő utitervet állapítottam meg: városomból, azaz Szatmárról elindulok a 12 órai vonattal — mely a helyiérdekeket átlagos $\frac{1}{4}$ órai késéssel igyekszik előmozdítani — ekkor az átlagos késési időt leszámítva $\frac{1}{2}$ 2-re körülbelől Erdődön leszek: onnan egy fuvarossal jó félóra alatt ki kell érnem Géresre s ott lehetek esti 7 óráig, hogy a $\frac{1}{2}$ 8-kor Erdőd-

ról induló vonatról le ne késsem. Ezuttal annál kevésbé számíthattam be a valószínű késési időt, mert hétfőn reggel feltétlenül meg kellett jelenem ügyvédi irodámban. (Nyelvtanilag véve talán helyesebb volna úgy mondani, hogy a főnököm ügyvédi irodájában; de én a fentebbi kitételnél nem a nyelvtant, hanem a stilisztikát tartottam szemelőtt, amely a „jó hangzás“-ra tudvalevően sokat ad)

Az utiterv tehát megvolt. Ámde ember utitervez, Isten végez!

A vasutra felszállásom után mindenekelőtt az történt, hogy valaki felvilágosított arról, miszerint a délben induló vonat nem megy Erdődig, hanem csak Szatmárhegyig. Természetesen méltatlankodva nyilatkoztattam ki, hogy a vonatnak ez a tapintatlansága a Szatmár helyi érdekei előnyére nagy mértékben sérti Erdőd helyi érdekeit; — valaki azonban azzal torkolt le, hogy én most nem annyira az Erdőd, mint a saját helyi érdekeimet védem; mivelhogy most már, ha csak az apostolok lovait nem akarom igénybe venni, csak azzal a vonattal mehetek Erdődre, amely a menetrend naiv állítása szerint délután 4 óra előtt pár perccel ér oda.

Mint hogy az apostolokat sokkal jobban tisztetem, sem hogy lovaikat igénybe mértem volna venni: tényleg nem maradt más választásom, mint bevárni a Szatmárhegyről délután fél négykor Erdőd felé induló vonatot. Még szerencse, hogy nyáron az egész szatmári intelligencia Szatmárhegyen üdül — (valószínűleg egy helyi lap azon provokáló hangon tett kijelentéséből kifolyólag, hogy ne menjünk mi Karlszbadba, vagy Marienbadba nyaralni, mikor itt van közelünkben Szatmárhegy): így legalább nem a Kolb korcsmájában, vagy a hegynek nagyon is vadregénytelen, de annál inkább poros utain bolyongva töltöttem $\frac{1}{2}$ 4-ig az időt, hanem egy ismererős családnál.

Fél négykor pontosan megjelentem a hegyi állomáson, mert, bár nem vagyok babonás, mégsem tartottam kizártnak, hogy megtörténhetik az a csoda, hogy a vonat pontosan indul el Erdőd felé. E gondolatom tökéletesen alaptalan volt; sőt a vicinális ezuttal kerülni akarva a sablont, nem is negyedórai, hanem félórai késéssel robogott, — akarom mondani sétált be a pályaudvarra.

Ha versben irnám meg ezt az élményemet, akkor most azt jegyezhetném fel, hogy a napsugár ezalatt barátságosan mosolygott le az ég boltozatáról; minthogy azonban prózában írok, úgy fejezem ki ezen gondolatot, hogy a pályaudvaron kutyameleg volt s én, jobb foglalkozás hiányában — amennyiben ugyan a bosszuságtól tudtam gondolkozni — azon gondolkodtam, vajjon mi célból buzgólkodnak most a hegyi legények azon, hogy izzadságukat az állomás melletti kuglizóban való kitartó dobálózással fokozzák.

A mozdonyvezető is, ki hivatta volt a vonatot Szatmárhegytől Erdődig elmozdonyvezetni, ott kuglizott a parasztlegényekkel s $\frac{3}{4}$ 4-kor nem mondhatnám, hogy legnagyobb örömökre — ama nézetének adott kifejezést, hogy még a vonat megérkezéséig be lehet fejezni egy új kriegszpártit, mert a vonat még a szomszéd állomáson sem jelzett.

Tartozom az igazságnak azzal a kijelentéssel, hogy a mozdonyvezető ezuttal tévedett, mert a játszmának még nem volt vége, mikorra a vonat már megérkezett: — ebből azonban nem az következett, hogy a vasutas félbehagyta a kriegszpártit, hanem az, hogy a vonatnak kellett megvárnia, míg a vasutas kriegszpártiját befejezi.

Míg a pályaudvaron vettem díjtalan izzasztókurát, addig azt gondoltam, hogy legfeljebb a legsötétebb Afrika homoksivatagjain lehet nagyobb hőség, mint amilyenben most volt részem; amint azonban beléptem abba az egyetlen motoros kocsiba, amely Szatmárhegy és Erdőd között közlekedik, azonnal tapasztalati uton győződtem meg arról, hogy tévedtem, mert nem csak a legsötétebb Afrikában, hanem a legsötétebb motorban is melegebb van, mint a szatmárhegyi állomásnál.

De a kocsiban a hőségnél is kellemetlenebb volt a zsufoltság. Ha jelenleg a népvándorlás korában élnénk, az utazók számából feltétlenül azt következtetnem volna, hogy valamelyik, helyéből kiszorított néptörzs nyomul e motorral Erdőd felé; — minthogy ez a feltevés a mai viszonyok között nem egészen valószínű; e helyett azon gondolkodtam: ez utazásnak köszönhetem, hogy most már el tudom képzelni mint bujhat át a tevé a tű fokán. Mi lehetetség volna az átbuásban, ha egyetlen motorkocsiban ennyi ember elfér?

Az igaz, hogy nem valami kényelmesen férünk el. Én ugyan, mivel hamar felszálltam, még

*

ülőhelyet kaptam, de a nagy többség már nem ülést, csak állást foglalhatott el a kocsiban s így stilszerűen foglalhatott állást amaz eljárás ellen, mely az utasoknak még ülőhellyel sem szolgál a vonaton.

Elöttem, felém háttal fordulva egy évekre 50, kilókra 100 körül járó asszonyosság állott, ki heves taglejtések közt panaszkolta vele szemközt álló komaasszonyának a városban uralkodó cselelmizériák nagyságát, egyáltalán nem gondolva arra, hogy a vonat mozgása következtében elvezetheti egyensúlyát s egy zökkenés következtében könnyen egy jobb sorsra érdemes ifju ölébe ülhet.

Nem ellenszenvezem ugyan a szépnemmel, de még a szépnem tagjai közül sem szeretem a nem szépet, de meg tagjaimat is épségben akartam tartani s ezért, a fenyegető veszedelem elkerülése céljából figyelmeztettem önagságát, hogy ha a vonat füttyül, fogózzék meg az ablakfába, mert elveszti az egyensúlyt, ha megáll a motor. A motor a következő percben füttyült, ő is füttyült a beszédemre — s az előrelátott veszedelem bekövetkezett. Az utitárs minden bevezetés nélkül ráesett a jobb térdemre; — 50 éves hölgyeket akkor sem leghőbb vágyam az ölemben tartani, ha nincsenek is 100 kilóval súlyosbitva, valamint 100 kilós hölgy egy érző térdnek 50 év nélkül se lehet valami kellemes — az 50 év és 100 kiló egymással kombinálva azonban egyszerűen tűrhetetlen volt. Az ölemben ülő ismeretlen, amint föltápáskodott, elnézően jelentette ki, hogy „nem baj“, — én azonban, bár nem adtam érzelmeknek kifejezést, egészen más véleményvel voltam az incidensről, melynek következtében jobb lábamra egy hétig sántítottam.

No de csak hogy valahára megérkeztem Erdődre! Azzal ugyan — hála közönséges számtanbeli ismereteimnek — tisztában voltam, hogy most már legfeljebb két óra hosszaiig lehetek Géresen, ha az esti vonattal vissza akarok jönni, no de hát jobb ma két óra, mint holnap egy sem, gondolkodtam s rohamlépésben szálltam ki a vonatról, hogy bele vágva magam egy fuvaros kocsiába, azonnal induljak Géres felé.

Ez a tervem azonban nehézségekbe ütközött. Fuvaros ugyanis egyáltalában nem volt a láthatáron. Az indóház előtt egyetlen látható jármű egy talyiga volt, mely elé egy jámbor számár

volt befogva. Bosszusan fordultam egy ott ülő paraszt emberhez, ki azzal szórakozott, hogy a csizmaszárán sétálló legyeket igyekezett megfogni.

— Hogy lehet az, hogy most nincs itt fuvaros?

— Hát mán mér' vóna? — hangzott válasz helyett a viszont kérdés.

— Hát itt az állomásnál nem szokott fuvaros lenni?

— Hát persze, hogy nem!

— No szépen vagyunk. E szerint nekem most be kell menni a faluba, hogy fuvarost kapjak.

— Nem falu ez, hanem város.

— Szóval, csak a városban kaphatok fuvarost

— Megtörténhetik, hogy kap az ur.

— Megtörtén-he-tik? — E szerint az is lehet, hogy nem kapok?

— Mán hogy a fenébe ne lehetne — válaszolt az én emberem, kinek ábrázatán úgy láttam, hogy bosszankodik, amiért zavarom kérdezősködéssel vasárnap délutáni szellemes szó $\bar{z}$ közlésében.

Egy suhanc is ott lopta a napont az állomás előtt. Minthogy láttam, hogy a naplopás terén nem sok eredményt ért el, amennyiben a nap még mindig teljes fényében ragyogott s nem mutatkozott hajlandónak ellopni magát; félbeszakítottam a fiúnak különben is sikertelen foglalozását s egy hatos borraivalót ígérve neki megbiztam, hogy, mint a helyi viszonyokkal ismerős, teremtsen elő nekem, akár föld alól is, minél előbb egy fuvarost.

Megbizottam készséggel s gyors léptekkel távozott; romlatlan ifju szívének bizonyára jól esett, hogy — egy hatos borraivalót szerezhet. Csak egy jó negyedóra múlva került vissza s már amint megpillantottam a láthatáron, balsejtelmek szállottak meg, hogy nem kapott az ipse fuvarost, mert nagyon vakarta a fejét. Egy ideig ugyan reménykedtem, hogy, hátha csak közelfekvő okok miatt történik a fejkavarás, de kiderült, hogy ez a mozdulat tényleg a siker hiányát jelentette — amennyiben a két rendes fuvaros közül egyiket sem találta otthon. Aztán elment azokhoz a gazdákhöz is, akik nem hivatásos, csak műkedvelő fuvarosok, — de azok közül egyik, maga nem volt otthon, a másik maga otthon volt ugyan, a lova is, de minthogy éppen a korcsmába készül

— e fontos elfoglaltság miatt nem jöhet fuharba. Előadása végén aztán kisütötte a küldönc, hogy mégis akadt egy svábra, aki hajlaudó volna elvinni Géresre, de az két egész forintot követel fuvardijul.

— Ezen kellett volna kezdened, öcsém! Menjünk csak ahhoz a becsületes svábhöz!

Néhány perc alatt odaértünk leendő fuvarosom házához. Leendő fuvarosom, kit, mint pajtásai megszólításából nagyobb fejtöréssel járó kombináció nélkül kivehettem, Venci néven tisztelhettem, kikönyökölt a kerítésre s e pozícióban értekezett egy pár cimborájával a jelenkor fontosabb eseményeiről.

— No Venci, — maga lesz a fuvarosom? — szólítottam meg a legényt.

— Az attól függ, hogy kapok-e 2 forintot. — Körvonalozta a kérdésben elfoglalt álláspontját Venci.

— Isten neki, megadom a 2 forintot, csak fogjon be gyorsan, hogy minél előbb odaérjünk.

— Csakhogy a lovak kinn vannak a legelőn; — szólalt meg Venci — hanem mindjárt utánok küldök.

A helyzet alakul. Ennek sincsenek itthon a lovai, — mormogtam volna bizonyos öngunnyal, ha társadalmi vigjátékban jutottam volna ilyen helyzetbe, minthogy azonban nem társadalmi vigjátékban, hanem Erdődön szerepeltem, szótlannul, de nem bosszuságtalanul vártam a fejleményeket.

A fejlemények így következtek tovább:

Venci felszólította a hugát, aki ott settenkedett az udvaron, hogy hozza haza a legelőről a lovakat; az azonban indoklás nélkül megtagadta a kérelmet. Erre Venci vállat vont s nem törődve tovább a dologgal, odafordult cimboráihoz s folytatni kezdte azokkal a jelenkornak s különösebben Erdődnek nevezetes esetei tárgyalását.

Erre már kénytelen voltam lelépni a hallgatás mezejéről.

— Kedves Venci, engedjen meg, de talán magát most annak kellene legjobban érdekelni, hogy a lovait minél előbb hazahozassa s meggyezésünkhöz képest engem Géresre vigyen.

— Hát mit csináljak? Nem akar menni a kislány — szólott Venci s beszédét egy újabb vállvonással egészítette ki, mely körülbelül azt fejezte ki, hogy joggalannak tartja észrevételemet, minthogy ő minden tőle telhetőt elkövetett arra nézve,

hogy az utazás lehetővé váljék, de hiába, — ami nem lehet, az nem lehet.

Nem vitatkoztam Vencivel, már csak azért sem, mert sokszor hallottam, hogy a sváboknak csak 40 éves korukban jön meg az eszük, mint-hogy pedig őt mintegy 20 év választotta el ettől a kortól, nem lehetett reményem arra, hogy meggyőzzem. E helyett körültekintve hangosan szóltam.

— Hát nincs itt senki, aki elmenne a lovakért.

Az átellenes ház kerítésétől átkiáltott egy suhanc.

— Én elmegyek, ha kapok egy hatost.

Készséggel megajánlottam a kért borralalót s a fiu erre elindult — nem a legelő felé, hanem én felém s megvakarva fejét, így szólt.

— Hát hol az a hatos?

Annyiban hasonlítok az Arany János „Toldi”-jához, hogy „nekem sincs ám galambepém” ezért a fennebbi szemtelen kérdésre méregbe, jöttem s visszavonva a megbizást, azt a fiut szólítottam fel a lovak hazahozására egy újabb hatos ígéretével, aki eddig is kalauzum volt. Ugy látszik, az bizalomgerjesztőbbnek látta az ábrázomat, mint a másik, mert késznek mutatkozott a távozásra, azon ígérettel, hogy tíz perc alatt visszajön.

A fiunak bizonyára késett az órája, mert husz perc is eltelt a visszaérkezéséig. Ezalatt Venci elkészítette a szekeret, mely bizony csak ígás szekér volt s később utközben nagyon nyöszörgött is amiatt, hogy ígát kell vonszolnia. E foglalatossága közben Venci nem mulasztotta el hozzám intézve a szót, megjegyezni, hogy „aztán a két forint nem tréfa ám”, — amely kijelentésből azt a következtetést vontam le, hogy a sváb természet és a bizalom nem egy fán termettek. Siettem megnyugtatni, hogy én sem tartom tréfának a két forintot, sőt azt hiszem, nincs az országban oly műbíró, aki tréfának tartaná. Minthogy a „műbíró” szót nem értette, láthatóan megnyugodott.

Venciben megfigyelhettem a sváb természet bizalmatlanságán kívül a sváb természet kényelemszeretetét is.

Dacára annak, hogy a két forint, mint hallottam, kétszerese a rendesen Géresig járó fuvardijnak, ez sem igen sarkalta az ambícióját arra, hogy engem Géresre vigyen; — sőt kiállt a

kapuba s átkiabált németül — persze javított sváb kiadásban — az egyik átellenben lakó gazdának, akinek, mint e kiabálásból kivettem, szintén volt lova, hogy vigyen ő engem Géresre, — miközben jelentőségteljes szemmeresztgetéssel hangsúlyozta, hogy „cvá gulden“-t fizetek fuvardíjúl. A szemközti gazda azonban azzal az indokolással, hogy aludni akar, nem vállalta el az ajánlatot; s így mégis csak Venci lett kénytelen — vérző szívvel bár — zsebre rakni a fuvardíjat.

Végre megérkeztek a lovak. Miután befogtak s felültem a szekérre, biztattam Vencit, hogy csak gyorsan hajtson, mire ő azt felelte, hogy neki is az a szándéka, mert 8 órakor valami bál lesz a korcsmában s akkorra ő vissza akar érkezni.

— Hiszen addig négyszer is visszajöhet. Most csak fél hat és Géres egy félórai ut.

— Fuvaroslóval legalább egy óra — szolt Venci s e kijelentésre be kellett látnom, hogy halomra dőlt egész eddigi számításom, mert már csak a reggeli vonattal mehetek haza, hacsak úgy nem teszek, hogy leszállok, köszönök s egyuttal ajánlva magam ismét azonnal felülök a szekérre s hajtatók vissza az állomáshoz.

A fuvaroslovak fenti méltánylása után Venci is felült a szekérre s örömmel figyelmeztetve engem arra, hogy ennek a szekérnek megvan az a jó tulajdonsága, hogy egy cseppet sem ráz, megindította a lovakat. A következő pillanatban majd kiestem a szekérből. Belátva, hogy a szekér fentemlitett jó tulajdonságának előttem, aki nem szoktam igás szekeren ülni s így nem tudom, hogy az igás szekereknél hány emeletes döccenésnél kezdődik a rázás; — titokban kell maradnia. belefogóztam a szekér két oldalába s utközben e helyzetben társalogtam Vencivel.

Mert társalogtunk egész uton. Társalogtunk pedig a legkülönbözőbb dolgokról, mert hamar észrevettem, hogy fuvarosom típus, még pedig igen érdekes típus; — s érdemes megfigyelni, hogy mint vélekedik egy és más dolog fölül.

Minthogy Venci már megemlékezett a ma esti bálról, a bálóknak a tárgyalásával kezdük az eszmecserét. Fuvarosom csillogó szemekkel, az őszinte lelkesedés hangján emlékezett meg egy barátjáról, akinek tavaly ilyenkor egy bálon betörték a fejét. Az volt a derék legény! Nincs olyan kettő se az országban! Hárman mentek rá, mégis alig bírtak vele.

— Hát aztán maga nem fél Venci, hogy magának is betörök egyszer a fejét a bálban?

— Már kinek milyen a szerencséje! Azt senkise tudhatja, mikor bálba megy, mi történik vele. Mindenkinek el kell rá készülni, hogy beverhetik a fejét. De hiszen tudhatja ezt; biztosan Szatmáron is szoktak bálózni.

— No hát én is járok gyakran mulatságokba, de azokon nem igen szoktak előfordulni a fejbeverések.

— Nem is sokat érhetnek azok a mulatságok, — szolt meggyőződéssel Venci.

Ezután a bállal kapcsolatban előadta Venci, hogy úgy látszik az új szolgabírójuk nagyon rossz ember lesz, mert azt mondta, hogy mulathatnak, táncolhatnak kedvük szerint; — de verekedések aztán ne legyenek a bálon, mert a verekedőket nagyon szigorúan fogja megbüntetni.

Miután én is segitettem méltatlankodni az új szolgabíró vérlázító kijelentése miatt, Venci még nagyobb tüzzel magyarázta, hogy bezzeg a régi szolgabíró milyen áldott jó ember volt, attól nyugodtan törhették be a szegény emberek egymás fejét; nem bántott miatta senkit.

Én is tóditottam a régi szolgabíró dicséretét és siettem kijelenteni, hogy tényleg különös dolog lenne, ha ezután már a szegény ember azzal se szórakozhatnék, hogy üres óráiban betörje a másiknak a fejét.

Megvallom, hogy azért helyeseltém Vencinek, hogy minél nagyobb közlékenységre bírjam őt s az érdekes típust minél inkább tanulmányozhassam. A helyeslésekkel aztán azt nyertem, hogy Venci mindinkább kezdett respektálni s láthatólag egészséges gondolkozásu embernek tartott. Respektusa csak akkor csökkent némileg, mikor kérdésére megvallottam, hogy bizony dacára annak, hogy szatmári lakos vagyok, még sohasem voltam Pénzes bácsinak a honvédlaktanya melletti korcsmájában.

Ettől kezdve megszűnt Venci közlékenysége. Talán nem tartotta érdemesnek, hogy sokat beszéljen olyan emberrel, aki Szatmárnak — előtte — főnevezetességét, a Pénzes uram korcsmáját sem ismeri s kezdett hallgatag lenni. Hallgatás közben aztán kétszeres mértékben tapasztaltam, hogy a szekér rémitő módon ráz. Ki tudja talán az igát akarja lerázni magáról. Nehogy azonban engem rázzon le tévedésből az iga

helyett, mindig görcsösebben kapaszkodtam meg kezeimmel.

Mikor aztán eljutottunk ismerőseim háza elé, Venci megállítva a lovakat, mosolyogva fordult hozzám:

— Hanem egy döccenés nélkül ideértünk, ugye?

Ha csattanós befejezést akarnék irni ut-leírásomhoz, azt irhatnám most, hogy ismerőseim, kikhez annyi balszerencse közt és oly sok viszály után jutottam el — már elutaztak Géresről: — minthogy azonban azt akarom, hogy utirajzom hü legyen az igazsághoz, azzal fejezem be azt, hogy ismerőseim igenis otthon voltak, — ami, ha az elbeszélés fordulata érdekében nem is, de — ami a fő — az én érdekemben mégis legjobb befejezése volt az utazásnak.

Kiss Endre.

Reviczky szerelmi lirája.

Ha elképzelünk egy sziklát, melyet a zuhogó víz egyszer erősebben, máskor pedig gyengébben mos, akkor helyes fogalmat tudunk alkotni Reviczky életéről. A sors folyton sujtotta csapásaival, élte a szenvedések hosszú sorozata volt. Könnyen segíthetett volna magán, de független akart lenni. Inkább akart vizmosta kő lenni, mint olyan, mely mások segítségével kijut a partra.

Mig fiatalabb volt, mikor még nem került ki az életbe s ifjuságának arany napjait élte, akkor boldog is volt. Lelkében ekkor még tavasz volt s mint ő maga is írja — csak madárka csicsérgése hiányzott a virágos kertből. Nemsokára madárka is megszólalt. Reviczky megismerte a szőke kék ruhás lányt, akit megénekel s aki első szerelmének tárgya. S hogy mily nagy volt e szerelme, azt legjobban bizonyítja, hogy még később is, mikor már az élet hullámai elragadták, kedves érzelemmel emlékezik meg róla az első szerelemben:

Ábrándjaim derűs világát
Beárnyékolja szívembe,
Hol a nap még szemembe süthet,
Immár csak egy parányi rés.

Oda van a tavasz bűbája,
Ibolya többé nem terem!
Mégis, mikor te jutsz eszembe,
Szép májusról zeng énekem.

Szerette hévvel a kék ruhás lányt, nem tudta elfelejteni, az élet bajai, viszontagságai közt sokszor megemlékezik róla. Mikor pedig már mint költőt ünneplik, még akkor is fájdalmasan fejezi ki érzelmeit a sóhajban: fáj neki,

hogy csak ő hozzá »száll hiába, a csengő-bongó rimem árja«. Szeretettel emlékezik meg szerelme tárgyáról, ez az emlék is azonban inkább csak a beteg lélek üdülése. Kiemelkedik a világból, kedvem tárgyaival, eszméivel foglalkozik s eközben ábrándozva elfelejti önmagát, elfelejti a világot, el mindent.

Valódi szerelme Dettán kezdődik. Itt ismerkedett meg Emmával, kiről élte végéig sem szűnik meg dalolni. A roppant anyag, mely lelkében felhalmozódott, itt kezd formát ölteni. A forrongó lélek, a nyughatatlan sziv itt kezd érvényesülni. Nem vesz tudomást semmiről sem, baj, bánat nem aggasztja, bátran kimondja: »Jajgatni, elcsüggedni nem tudok!« Boldog most, mert nincs keserve, nem árva, nem szegény már, nagy kincset talált Emmában. Áldja sorsát, hiszen »jobbat a legjobb sem érdemel«. »Boldog vagyok«. „S az is leszek, míg napjaim letelnek«. Emma egészen elfoglalja, nem is gondol most másra, a költő egész lényét áthatotta szerelme. Az énekek énekében így ír: »Ujjongva hirdetem: Van Isten égben! Van! . . . . és te legszebb alkotása vagy! „Örök hűséget is esküszik neki:

„Szívembe más név a tied helyére
Tudom, hogy nem kerül halálomig.
Amig dobog, mig el nem áll verése,
Emmát dobogja, róla álmodik.“

Minden gondolatja Emmáé. Vele van képzeletében nappal, hozzávándorol álmában. Nemsokára azonban már kétségbe esik. Tépelődik magában, nem tudja, mit tegyen. A „Donna Dianá“-ban azonban felülkerekedik a férfi s úgy kérkedik:

„Neveljem-é még büszkeséged?
Boruljak lábaidhoz tán?
Sóhajtsak lealázva hozzád.
Mint istenéhez a pogány?”

E daccal vegyes kitörés nemsokára küzdésre válik. Nem tud elválni tőle, nem tudja elfelejteni. Fájdalmasan felsóhajt:

Te boldog vagy, feledni tudsz csak,
Én meg folyvást emlékezem.
A lemondás is fáj, nagyon fáj,
Emmám, de százszor nehezebb
A hűtlentéget elviselni. . . .
Ah, mért találkozám veled?„

Lemondana már róla, sőt le is mond; de ezzel nincs még vége s a lemondás nem is sebzi annyira szívét, de a hűtlenséget sem tudja elviselni. Aláncot, amely őt Emmához köti, könnyen eltudja szakítani, de, hogy Emma egészen ki akarja őt törölni emlékezetéből, az fáj neki. Szeretné, ha sohasem ismerte volna meg. A kétség azonban nemsokára ingerkedő gunnyá változik, midőn így ír:

Olyan gyöngéd vagy és figyelmes,
S ha egyszer meg fogsz csalni engem,
Ezt is hittel teszed bizonynyal.

Ingerkedik Emmával, mint győztes, pedig érzi lelke mélyén, hogy ő a legyőzött, de eltitkolja ezt s mintegy vigaszul és a maga mentségére is ezt írja:

..... s te is, ...
Szeretett annak idején
A szenvedélyt, álmot, rajongást,
Hanem csak, ha — költemény.

Máskor hogy örült egy pillantásának is, most azonban ő maga kéri:

Ha valaha találkoznék még,
Fordulj el és ne nézz reám.

Nem is gondol többé a viszonttalálkozásra, nem hiszi, hogy köztük még jó viszony is lehet és ezért inti:

Ne ismerj békülést! Szivedtől
A bocsánat távol legyen!

Magát nem tartja erősnek; tudja, hogyha Emma békitőleg néz rá, akkor ő is feled. Nem akar többé vele találkozni s elbucsuzik tőle:

Isten veled hát! .....
Mindenki látott, elhagyott; így
Tanultam ki én a világot.
Ez a csekélység számba nem jó
..... Én megbocsátok.

Vigasztalja magát, hogy nem ez az első csalódása, de nemsokára kénytelen belátni, hogy ez a legfájóbb. Nem tudja elfelejteni szerelmét, de nem is tudja eltemetni szívében a fájdalmat, nem tudja elrejtteni, hogy más észrene vegye. Feléled a fájó emlék s így fakad ki:

Ha látnál egyedül szobámban
Ezerszer megsiratni téged,
Ha tudnád, nélkülöd nekem mily
Ha éreznéd, mit szívem érzett,
Sivár, unalmas, bus az élet;
Midőn egyszerre elhagyál:
Te vallanád magad bűnösnek
S örökre mindent megbocsátanál.

De feltámad benne a visszahatás, ő nem adhatja meg magát és közönyt mutat.

Hát érdeklődik még irántam?

Én azt hittem, rég elfeledt, és hogy még jobban mutassa, mennyire megbecsült sorsával, így folytatja:

Virág a hűség, hervadandó
S ha már elhervadt eldobom,
Vagy összetépem, hogyha tetszik ...
Világ folyása, asszonyom!

És nehogy ő legyen a gyöngébb fél, mint-egy önmagával gunyolódva vallja be:

Szerettem ...
Tán egykor önt; megengedem;
De aki válni tud, felejt is.

Pedig nem volt igaza. Ez a lemondás nem volt egyéb, mint a szerelem ujjáébredése. Nem tud feledni, nyomorultan legyőzve kiált fel:

Miért nem öltél meg szemekkel,
Midőn ez is terajta állt?

A szerelem kínjával azonban büszkesége küzd, az akaratos férfi le akarja győzni azért, mikor ilyen kijelentést tesz:

Tudom, hogy a mi nagy szerelmünk
Immár örökre véget ért,
S egymásért még egyszer hevülni
Nem engedné nekünk a büszkeség.

Küzd maga ellen, szeretné ha már nem is szabadna neki remélni. A lázangó szív le akar mondani, de nem tud, a vágy újra meg újra megújul. Szenvédelye végre diadalmaskodik. Nem gondol már előbbi fájdalmára, megbocsát egészen. Hiszi, hogy szerencsése majd csak felvirrad és teljesül végre egyetlen álma, hogy az övé »legyen a földnek legdicsőbb leánya«. Mélyen érző szive fájó sóhajban tört ki:

Hozzád sóhajt vissza lelkem,
Hozzád szakadatlan,
Hogy elsugja lábaidnál,
Ime hű maradtam.

Szeretne vele találkozni, legalább egy pillanatra s a viszontlátás gyönyöre fogja el.

Nemsokára azonban megbékül némileg sorában és már ő vigasztal:

Ne buslakodj az elmuláson,
Emlékezzél meg néha rólam.
M megbánás nélkül, álmodóan.

Ő is már csak mint álmra akar viaszgondolni, mert hiszen:

Mit ér tünődni, sirni rajta,
Hogy a tavasz mulandó,
Hogy a szerelmes nőnek ajka,
Szépsége hervadandó.

Nemsokára megszólal a végső búcsu is:

Isten hozzád, zord életemnek
Egyetlen rózsaszála!
Míg ajkam egy betűt rebeghet,
Jóságod, lelked áldja.

Ez volt a külső történetekben oly szegény és mégis nagy szerelem, mely élénk világot vet Reviczky lelkére, mint a legkülönfélébb indulatok székhelyére. Ha kérkedik, ha gunyolódik, ha megálázza magát, mindig a szerelem sugallja neki.

Szerelme valóságos színjáték. Játék, mely egy egész életet foglalkoztatott, hogy enyhítse, de, hogy fokozza is egy szerencsétlen ember keserveit.

— ene —

Apró versek.

Melodia.

*A lelkem lágyan zsongó kis folyó,
Folyása méla, hallgatag...
Hulláma: ábránd, álm, vágy, remény,
Mélázás: mikor dalba csap.*

*Csak néha, hogyha vihar szele zúg,
Avagy előtte kőszirt meredez...
Csap fel riadva szelid hulláma
S panaszlón tovább csörgedez.*

Emlékeim...

*Emlékeim nincsenek tőle
Se hervadt rózsá, se levél...
Nem beszél róla soha senki.
Csak azt tudom, hogy szép s hogy él.*

*Találkozom vele ugy néha,
Mellettem hidegen megy el...
Nem akar hallani se rólam
S a hallgatása temet el.*

Csonthos Kálmán.

Ébredő szerelem.

Irta: Pánczél József.

Szép téli este volt. Künn nagy szemekben hullott a szép fehér hó, puha takaróval borítva be a házak tetejét. Benn a nagy cserép kályhában lobogott, duruzsolt a tűz, a fény ott játszott, ott kergetőzött a szőnyegen, mint vidám tündérgyerek. A föl-föl lobbanó láng bevilágította a férfi arcát, ki egy fotelbe süppedve nézett a tűzbe, de mintha nem szeretné azt a bus melankoliát, mely azon rajta ült, újra csak lefutott róla s kergetőzött tovább a szőnyegen, butorokon. A férfi csak nézte-nézte a lobogó lángokat s hallgatta azt az egyhangu lágy duruzsolást. Nagy barna szemeit a rá-rá villanó fény még tündöklőbbé tette. Ugyan miről gondolkozhatott, ábrándozhatott? Talán azt gondolta, hogy a szerelem tüze is ilyen szépen, ilyen melegen lobog... Csak lobog... lobog boldog melegséget terjesztve ott, hol felgyuladt, de egyszer csak az égő zsarátnok hamvadni kezd, puha szürke fátyollal vonja be a hamu s úgy befonja, beburkolja, hogy egyszerre csak nincs más, mint holt hamu. A langy meleg is is elillan, didereg a sziv, a lélek...

Talán ezen gondolkozott, talán máson; de ahogy nézte mereven a tüzet, a bánat mint egy átlátszó szürke fátyol, úgy ráborult sima homlokára.

Álmodozásából lágy, dédelgető hang riasztotta fel. Észre se vette, hogy a nyitott ajtón keresztül a másik szobából bejött lassan egy nyulánk szép leány; oda állt a háta mögé, egyik kezét a férfi vállára tette s elébe hajolva rózsás arcát szinte oda értette a férfi arcához, de aztán hirtelen, elkapta piruló fejecskéjét.

— Min gondolkozol Jenő?

A férfi megfogta a kezét s gyöngéden a mellette levő fotelbe ültette a lányt.

— Gyere kis Katám, beszéljünk; ne kérdezd mi a bajom, csak úgy gondolkoztam.

— Ugye megint Ilonkára gondoltál? kérdi hirtelen a leány, de mintha megbánta volna kérdését, zavartan a férfira nézett, hogy nem haragszik-e meg rá.

— Igazad van kis Katám: reá gondoltam, de olyan nehéz is elfelejteni, akit egyszer úgy megszeretünk. Olyan nehéz belenyugodni abba, hogy akit eddig mindenünknek tudtunk, képzelünk — az senki ránk nézve.

— De hátha nem is bizonyos az még.

— Bár ne volna bizonyos, de hiszen ha más nem mondta volna is, az én szivem volt az első, mely megérezte, megtudta, hogy csalódtam Ilonkában. Csak játék voltam én is, megunt, most már nem kellek. Nem tudom elhinni, hogy ő ne szeretett volna, ha csak ideig-óráig is. Hiszen együtt neveltünk, együtt sirtunk; sok aranyos óra emléke füzte össze a lelkünket. Egy-egy táncmultság. Istenem! Nem akartam hinni, hogy valóság a boldogságom, azt hittem, csak egy édeálmom, melyért reszkettem, hogy mikor tűnik el s én egyedül maradok kifosztott, üres szivemmel... Táncoltunk, az édes zene behizelegte magát a lelkünkbe, a szivünkbe, éreztük mint ébred szivünkben forró szerelem... Nézttem ragyogó szemét, kipirult arcát, szerettem nagyon...

S most mind ennek vége. Elhallgatott a férfi s a szemét elhomályosította a könny... Nézett tovább a tűzbe.

A leány szeméből is megeredt a könny s elkezdett zokogni... A férfi vigasztalni kezdte, odahajolt hozzá, simogatta, puha kis kezeit.

— Ne sirj kis Katám, hiszen azért nem pusztul el a világ, van még lány talán más is a világon — mondta erőltetett mosolygással.

A kis Kató feje odahanyatlott lassan Jenő vállára s könnyek közt susogta:

— Szeress engem is egy kicsikét. Jenő le-törölte a kis Kató könnyes szeméit s vonagló kis ajkát megcsókolta egy ébredő szerelem melegségével.

Tik-tak-tik...

*Éjjel. Nagy csönd. Régi óra
Kattog: tik-tak. És a lelkem
Félve, fázva érzi, látja...
A gyors idő hogy röpi...*

*Látom, hogy a tűz kihamvad
És a vágy is mind kilobban,
S míg a sziv halálra dermed:
Barna hajra hull a dér...*

*Tik-tak. Készül a koporsó...
Rám dübörgnek földgöröngyök...
Aztán vége! Soha többé
Nem hallok, hogy tik-tak-tik ..*

Szunyogh Barna.

Őszi történet.

A láthatáron egymásután gyultak ki a pásztor-tüzek, mint megannyi kis méces. Fejünk fölött a csillagok milliárdjai ragyogtak szelid, hívogató fénnel. A lobogó lángot körülülve néztük szótlanul a sötétséget, egy-egy marék gázt vetve néha a parázs fölé s a fellobbanó láng világa mellett gyorsan teltek az órák.

Velem szemben egy öreg, kis emberke ült. Fénytelen szeméből a bánat, egy nehéz élet sugára tört elő. Kalapja alól tömött fürtökben omlott alá az őszhevegyülő haj, máskor oly beszédes ajkai most szomoruan hallgattak s csak nézett nagy busan a komor sötétségbe. Néha nehéz sóhajok törtek elő kebléből s még szomorubb, még hallgatagabb lett.

Voltunk még vagy öten a tűz körül s hogy gyorsabban teljen az idő, dalolgatni bezdtünk, majd hol az egyik, hol a másik kezdett mesét a régi jó világról, vagy egy hűtlen, szép barna lányról s amint egy-egy nóta, vagy mese elhangzott, lassan gyűltek a fellegek a kis ember homloka körül is. Egyszer csak megszólalt tompa, érctelen hangon: Hallgassatok ide gyerekek, mesélni akarok...

Csönd lett közöttünk, csak a rözse pattogása meg egy-egy kurjantás, vagy nóta szakgatott részei, meg a tücsök ciripelése hallatszott s a kis öreg ember lassan, vontatott hangon elkezdett mesélni...

Ti dallal fogadjátok az őszt, pedig sirnotok kellene, mint a temetésnél, mikor virágzó reményeiteket látjátok a sirba omolva semmisülve meg. Amit a tavasz meghoz, virágot, szabadságot, szerelmet, azt az ősz kérlelhetetlenül temeti el s ti mégis dallal köszöntitek, mert a halál mögött a feltámadást reméletek.

Mi a tavaszt köszöntöttük dallal, mely a legszébb virágot, a szabadságot hozta meg! Halált-

megvetve rohantunk előre, az ágyu tompa dörrenése nyitott előttünk utat, nem láttuk a vért folyni lábaink alatt, csak az eget néztük, melyen izzó, bátorító fénnel égett a szabadság csillaga!

Ki hitte volna, hogy a pénz fényesebben ragyog, mint a csillag? Ki hitte volna, hogy akad ember, akinek szemét megvakítsa a pénz s oda adja érte fegyverét, mellyel pedig vagyont, becsületet s szabadságot is meg lehetett volna szerezni.

Pedig akadt!

Akkor is ilyen őszi nap volt, mikor azt a nagy halottat, a magyar nemzet szabadságát temettük. Oh ez a temetés nagyon szomorú volt. Egy nemzet sirt vérkönnyeket a sir felett. Egy nemzet siratta az elveszett hazát.

* * *

Egymásután hallgattak el az ágyuk s kezdtek népesedni az országutak a hazatérő szomorú katonáktól. Én is porosan, összetörve a gyaloglástól, tartottam hazafelé harmadmagammal. Az utat szegélyező akác már kezdte hullatni a levelét s a sárga, lehullott falevelekkel sirva játszadozott a szél, kergetve maga előtt határtól, határig. Amint egy-egy falu, vagy város elmaradt mellettünk, annál busabbak, annál szomorubbak lettünk. Minden a pusztulás, elhagyatottság képét mutatta... A fák koronái közül egy torony kormos fala, egy elpusztított ház dűledéke sötétedett elénk. Egy-egy fekete lap, ráírva kormos betűkkel: „Enyészet“.

Mindnyájunk lelkét a kétségbeesés töltötte el s szorongva mentünk az uton.

Este fele egy kis faluba értünk. Csöndes volt az egész helység, mint a temető. A falu végen bezörgöttünk egy háznál éjszakára. Öreg, összetöprödött ember nyitotta ki az ajtót előttünk, meglepődve huzódott hátra, amint megpillantott bennünket, szinte szorongva kérdezte tőlünk:

— Kit keresnek?

— Katonák vagyunk, feleltem szomoruan, szállást kérni jöttünk kigyelmedhez erre az éjszakára. Holnap úgy is megyünk tovább, ki tudja hová? ki tudja meddig?

Gyanakodva nézett végig rajtunk, de nem szólt semmit, csak szemével intett, hogy kövessük Bent a kis házban szomorú fényt hintett széjjel az asztalon pislogó méces. Egy pár rozoga szék huzódott meg a kis asztal mellett, odább egy ócska lóca

Az öreg helylyel kinált meg bennünket. Leültünk. Hallgattunk sokáig, szótlánul nézegetve egymást. El voltunk foglalva mind a hárman a gyásszal, mely aznap ért bennünket. Tegnap még fényes, vidám harci vágytól égő lelkes csapat száguldozta be a kalászttermő rónát, ma... ma egy összetört, meggyalázott, elkeseredett csoport hagyta el a csatateret, dehogy, a szégyen, az arcucsapás szomorú színhelyét s holnap megindulnak a bakók, a harcterek undok hiénái, hogy össze marcangolják a megmaradt kis csapatot.

Elveszett minden, kudarc, megaláztatás lett a bér... úgy tetszett, mintba az ablak alatt elsivítő szél is azt ordítaná, azzal vádolna bennünket nincsen hazátok, eladtátok, elárultátok... A mécses már csak alig pislogott. Mikor fölrezzentem álmodozásomból egyik, társam az asztalra borulva aludt, a másik magyarázott valamit az öregnek s amig sugdostak, szeméből jött a könny, miért sirt? Szemeim előtt lassan sorakoztak az árnyak, mint egy-egy gunyolódó rémalak, táncolva lebbentek el mellettem...

Utolsót lobbant a mécses s csönd lett, mélységes csönd, az árnyak birodalma elnyelt mindent, csak a kis ablakon világított be halvány fénnel egy-egy csillag, aztán az is eltűnt, nyugodt volt minden, csak néha sivitott el mérgesen a szél az ajtó előtt, aztán elhalt az is, csönd lett, mélységes csönd..

Mikor fölébredtem, a napsugár vidáman süttött be az ablakon. Társaim még aludtak, egymásra borulva az öreggel. Az álmom még szorgalmasan festegette nekik a rózsás, ragyogó képeket hogy annál szomorubb legyen a való, annál rémitőbb a fölébredés.

Jó magasan járt már a nap, mikor fölébredtek. Csak az öreg aludt még akkor is. Sápadt, halavány arcáról elsimultak a redők. Ősz haja szemébe hullott s aludt.. aludta azt az örök álmot, amelyből itt lennt nincsen fölébredés. Meghalt, mig mi örültünk az álomnak, ott lebegett közöttünk a halál, mig mi álmainkban a multat, rejtett, édes vágyainkat vártuk vissza.. Meghalt anélkül, hogy egy jajszó röppent volna ki ajkán, elmúlt lassan, csöndesen.

Egy öreg diófa állott a kis udvaron, az alá temettük el, hárman végezve a szomorú szertartást s aztán a természet segített sárga falevelekkel betakarni a frissen ásott sirt.

Arra a másik szent halottra pedig hiénákat bocsátottak, hogy ne legyen nyugta még a halál után sem, hogy megsemmisítsék végképen, nehogy feltámadjon álmaiból a hatalmas halott.

* * *

Az öreg elhallgatott. Kérdőleg néztünk reá.
— A folytatás elbeszélése ti reátok vár! Ti meséljétek el az ébredést. Sebestyén Béla.

Versek.

Irta: Szabó István.

Perpetuum mobile.

*Ezernyi lángész tenger tudással
Mit sem törődve semmi mással,
Egész életét arra fecsérli,
Századok óta csak azt kísérli,
Miből, hogyan s mikor áll elő
A — perpetuum mobile?*

*S midőn a fától nem látva erdőt
Végküzködés közt lelke vergőd'
Az eget viva nagy káromlással,
A sok tudós fej mit sem tudással
Nem látja, hogy körülte száguld
Már rég az — Élet, az Idő:
A perpetuum mobile!*

Ez az — élet!

*Hideg szobában feküdni, kelni,
Üres asztalról megebédelni,
Nem fázni vékony, szellős ruhában
Mig a fagyos szél ordít javában:
Ez a művészet!
Ez az élet!*

*Illatos, meleg, diszes szobában,
Amelyben csak a fénytől ha árny van,
Könnyű dőzsölni mind éjjel, nappal,
Szedni az áldást jó nagy kalappal...
De az kontárság!
Ez az élet!*

*Jönnél csak ide, te gögös urfi,
Próbálnál majd a nincsenben turni
S adna bár álmot a kemény párna,
A fázás abból százszor felrázna:
Te is megtudnád,
Mi az élet!*

Mesék.

Irta: Marjay Géza.

Valamikor régen, sok száz esztendővel ezelőtt élt egy csodaszép várkisasszony. Régi foliánsok elavult lapjai közt kutattam s mig a könyvtár csodálatosan a misztikus csöndje szinte

zsbadaászzerü álomba ringatta lelkemet, a régi foliánsnak sárga pergament lapján rejtelmesen suttogva regélték e mélabus regét:

Szép volt a várkisasszony, szép, mint egy viruló rózsató. Termete ringó, mint egy fiatal jegénye. Leomló szőke haja ragyogó, mint a napfény. Szeme mélységesen kék, mint a nyári éjszakai ég, mikor millió csillag teríti szét rajta sugárfátyolát.

Ott járt elmélázva a szép Anikó a fényes lovagtermekben. Körülötte régi dicsőség néma tanui: kardok, vérték, pajzsok és a falakon nagyuraknak, nagyasszonyoknak régi képei.

Ott járt szép Anikó a várkert fái közt. Zúgó fenyveseknek rejtelmes bugása, viruló rózsáknak édes illatárja, szerelmes fülemile zengő csattogása volt szép Anikó hűséges barátja.

Edesatyja kint járt harcok viharában, lovagi tusáknak, halálos csatáknak szörnyü zsvijában.

És a szép Anikó oly szomorú otthon... Sóvárogva leste, hogy jöjjön az este, holdvilágos, csendes, bűvös nyári este...

Mint a kalitjából kiszabadult madár, szép Anikó lelke szerte-csponyva száll... Valami rejtelmes, valami sejtelmes, nyugtalan vágy szállott hófehér lelkére.

Nem tudta, hogy mi az... sohasem ismerte. Mert csak azt érezte, hogy szeretne messze, messze elrepülni. Ki a komor várból!... Vágyainak szárnyán. Ott kinn vár valaki elhagyatva, árván. — Szegény kis Anikó, szegény kis rab madár, mi ott ül a sziveden: a szív édes álma, a tárgyaltalan első isteni szerelem...

De hallga! .. mi zeng a néma éjszakában?... Szép Anikó szive édesen megdobban. És hallgat, csak hallgat... zeng a bűvös nóta, mintha szivének csábos dala szólna.

Esedezve, lágyan, égő szenvedéllyel...

Szeretlek tündérlányka,
Szeretlek angyalom...
Teérted ég a szívem,
Tehozzád zeng dalom.

Szép Anikó kezét szívére szoritja... Arca édes pirban, ajka félig nyitva. Szeme lázas fénnel néz az éjszakába.

De felzeng a nóta, panaszosan bűgva:

Ha néma éjszakákon
Az álom elkerül
S a bánat sulya nyom le
Némán, kegyetlenül:
Te jutsz eszembe édes.
Kitárom két karom
S titkon szívembe fészkel
A gyötrő fájdalom.

Szép Anikó hallja, könny szökik szemébe: fájdalom gyönyörnek ragyogó könnycseppje.

Mondhatlan érzélem szállja meg a szívet... Menni, csak elmenni messze innen, messze, rábo-

rulni egy hü szerető kebelre; lerázni a fogság sorvasztó bilincset s birni a szerelem édes-drága kincsét.

Vágyó epedéssel szól tovább a nóta, mintha szive szólna, mintha szive volna:

Oh jöjj a két karomba
Epedve várlak én,
Te büszke várkisasszony
Légy, óh legyél enyém!...

Kastélynak ablaka nesztelenül nyillik... Kastély ablakában, hófehér ruhában Anikó kihajlik. Kis fehér kezével csókokat integet, ledob egy kis csokrot, rózsá, szegfű benne s csengő ezüst hangon, andalítón, lágyan elkezd énekelni:

»Te ismeretlen szépszavu lovag,
Kinek hangja oly édesen zeng
Dalodnak csábos forró hangival
Megperzseléd a szívem-lelkemet.
Bús rab vagyok a fényes, büszke várban,
Óh ments ki innen, én veled megyek,
Követlek tégek, te vagy, akit vártam
Es senki másé, vagy tied leszek!

* * *

Haragszik a várur szilaj, bösz haraggal.

— Pusztulj szemem elől háládatlan rossz lány. — Ezért neveltelek, ezért ápoltalak, szellő fuvalmától, nagy világ zajától ezért őriztelek.

Anikó szép fejét szomorun lehajtja:

— Ha az egész világ összedől körültem; hogyha rámszakadna kárhozatnak árja s egyetlen jópám elbusult haragja: meghalok én inkább, de másé nem leszek, csak aki betölti szerelmes szívemet...

* * *

Várkert ajtó nyílik... korom sötét éjjel... lopva megy ki rajta szerelmes Anikó. Szive lovagjának karjaiba omlik.. Egy forró csók csattan lázas ölelésben, aztán — nagy a világ... Zúgó-bűgő erdő eltakarja őket...

* * *

»Menjetek utána gyorsabban a szélnél, mondjátok meg néki, jöjjön vissza, jöjjön.. Egy gyermekem helyett legyen kettő nekem, de az ő elvesztét összetört szívemmel bizony tul nem élem!«

(Folyt. köv.)

Heine dalaiból.

Vallomás.

A fekete palástu éj beáll,
Vadul zajong a hullám,
A parton ülve elálmélkodom
A hullámtánc ezüstös habjain.
Keblem, miként a tenger, háborog.
Honvágy ragad meg: titkos fájdalom
Utánad, óh, te szent kép.
Ez leng körültem mindenütt,
Mindenütt ez int felém;
Mindenütt és mindenütt.

A szélzúgásban, a vízmormolásban,

A keblemből fakadt sóhajban

Pálcámmal a homokba írom:

„Szeretlek Ágnesem!”

...De vad hullám zúdúl keresztül

Ez édes vallomásomon

S elsöpri azt.

Törékeny pálcá, elomló homok,

Zajongó ár nem bizom ezt reátok.

..Az ég homályosabb, szívem vadabb lesz.

Norvégja vadonából szaggatom ki

A legnagyobb fenyőt,

Az Aethna izzó örvényébe

Bocsátom azt, s ez óriási tűziróonnal

Hasítom a homályos égre:

„Szeretlek Ágnesem!”

Aztán az éj lobogni fog,

Ragyogni fent a tűzfelirás.

Majdan a késő nemzedék jajongva

Olvassa fent ez égi szókat:

„Szeretlek Ágnesem!”

Nagy Sándor.

Mikor a láng utolsót lobban.

Ott feküdt kiterítve a tiszteletes az ibolyagyakra nyíló apró szobában. Meghalt, elhervadt, letört. Megszűnt, mint a szétpattant buborék. Pedig még nagyon fiatal volt. Kár volt érte. De a pihenést, amelyre mindig vágyott, megérdemelte.

Mindig remélt, mindig megcsalatozott s mindig szenvedett. A boldogságot csak utópikus álomnak, lehetetlen rögeszmének tartotta s nevette, sajnálta az utána futkos embereket. De azért titokban ő is vágyott utána.

A szenvedésekkel, az emberi szűkkeblűséggel, az örökös megpróbáltatásokkal küzködő, viaskodó embert korán, felette korán megvénytette az élet. Még gyermek volt, s máris életunt öreg. De a nyomoruság, a csalódások nem tudták megtörni soha! Rettenetes erőfeszítéssel megküzdött minden akadállyal, hogy egy lelkében eltitkolt, melengetett vágyat, álmot, egyszerű s mégis szimpompás reményt, a családi boldogságot egy soha nem említett által, s a meggyötört lélek zajtalan nyugalalmát elérhesse.

És mégis, hogy elment! Hirtelen, váratlanul.

Egy ős, tisztas asszony, fénytelen kék szemével tétován csak nézi, nézi a halottat, a fiát. De az nem akarja ezt megérezni, megérteni. Hideg, s valami megnevezhetetlen mosoly ül az ajkain, mintha örülne valaminek, mintha sajnálna valakit. S ez az odafagyott mosoly beszél, beszél, de értetlenül.

— Nem tudtok ti semmit! Látjátok az életnél szebb, jobb, gyönyörűsebb a halál! Ti éltek, de csak félig! Mi egészen! Ti csak a szenvedést érzitek a ritka örömmel, mi mindent, de

gondtalan nyugodtságban! A ti álmotok semmit-érő álom! Az életetek is csak rossz álom! Mi alszunk, de ez az álom maga az élet, a felébredés!

— Amiben itt ti hisztek, reménykedtek, mind, mind csak lehetetlen mese. Utiélmények abból az országból, amelyikben nem járt az, aki mesélte. Megcsaljátok ti magatokat nagyon, rettenetesen! Siessetek dolgozni, hogy hamarabb vágyakozhatatok az álom után, melynek méhében világosság s a derengő hajnal pirkadása vár! Mi, akik látunk, sajnálunk titeket, akik vakok vagytok. Gyertek az örök éjszakába, amely csak addig éj, míg a koporsó tartalma meg nem rohad, azontul már örök napfényben égő nappal int!

S az a csukott ajak még egyre beszélt, de az édes anya nem értette meg. Ingadozó lépésekkel járt ki s be. Csititgatta a síró falusi néniket, mert bántotta a hangos sírás. Neki már nem maradt könnye a halott fia számára. Régen kisajtolta azt az élet számtalan próbatétele.

Aprólékos gondossággal rendezgetett a szobáskában. Mintha vendéget várna, vagy utra készülő kedves látogató utiszükségeiről gondoskodna. Ahányszor kimegy, mindig egy-egy csomó frissen nyílt ibolyával tér vissza, s széjjel hintegeti azt a sötét ravatalon, amelyen az ibolyák halott kertésze szendereg. Aztán lefüggönyözi a langyos illattal telt szoba ablakát, hogy még az egek napja se láthassa meg az ő összeomlott, testbe öltözött reménységét.

Mikor hazament az életre ébredező holt birodalomból, sehogysem találta helyét semminek. Olyan könnyűnek érezte magát, mintha elvesztette volna a tagjait. Ahogy felszedegette a lehullott ibolya szálakat, ismét másképen kezdett rendezgetni, mint ahogy az előbb. A szobát nagyon üresnek, nagyon hangtalannak találta. Hiányzott abból, meg a lelkéből is valami. Mig az a koporsó ott állt a szoba közepén, addig nem volt ilyen nagy ez a hiány. Azóta minden úgy megváltozott.

Atment a másik szobába, ahol két nappal ezelőtt a fia még egész este dolgozott, s elővette az asztalról az imakönyvet. Azután olvasni akart, de ahogy kinyitotta a könyvet, a lapok közül valami hideg szél csapta meg a lelkét. Borzongás fogta el. Odatérdelt a kandalló elé, s tüzet gyújtott. Aztán leült mellé, hogy imádkozzék. A könyv, melyet ölébe tett, magától kinyílt, azon a lapon, amelyre épen szükség volt. Egy összehajtogatott, kuszált sorokkal beirt papiros volt benne.

Az ős asszony megismerte a fia irását, s a tüzfény fölé hajolva, belekezdett:

— Emlékszel-é rá, édes anyám, emlékszel-é rá, mit mondtam egyszer néked, midőn a boldogságról beszélgetve, csodálkoztál a felett, hogy

én, aki serdülő koromban annyi megszótt álom képeit mutattam előtted, mint amelyekről azt hittem, hogy azok el fognak hozzám egyszer jönni édes ajánlgatás és hizelgés között a megvalósult Vágy násznagyi kíséretében, egyszerre csak elhallgattam a gyermeki tervezgetésekkel, s nem szóltam többet arról, hogy mit álmódtam, mit szeretnék, s ki most, meg újra most a lelkem ideálja?...

— A nagy adósságból, amelyet akkor hoztam el, mikor tőled az életet kaptam, s melynek apró részleteit a szívem szeretetével, a lelkem bizodalmaival, mindig fizetgettem neked, midőn a vágyak, álmok és remények nyeresége összegyülemlt a szívemben, abból a nagy adósságból a végső összeget, amelylyel neked oly sokáig adóssod voltam, most fizetem meg.

— A szívemnek egy titkával, amelynek kíséretében most itt hagylak, beszámolok néked.

Az öreg asszony felnézett maga elé. Szokatlanak érezte ezt a szót: itt hagylak. Felnézett, mert azt hitte, hogy előtte áll a fia. Az olvasás közt együtt csengett fülébe a hang, a fiu hangja, s úgy rémlett előtte, mintha ő beszélne.

— A tájon, ahol születtem, azon a környéken, ahol felnővekedtem, volt a kis külvárosi korcsmáros lakása. A gyermekeivel együtt növekedtem; s porban játszadozó gyermekségünk óta megszoktuk, megszerettük egymást. Az évek szaladtak, elröpültek. Egyszer csak azt vettük észre, hogy már megnőttünk, megváltoztunk. Hogy a világ nem olyan, mint azelőtt volt, de a lelkünk, a szeretetünk ugyanaz maradt.

— Egy lánya is volt a szomszéd bácsinak. Ugy hívták: *Mariska*. Gyermekek pajtás volt ő is, mint testvérei. Ha nap-nap után együtt volt a szomszéd gyermek csapat, ő is ott volt közöttünk. Nem tudtam, hogy én fiu vagyok, ő nem tudta azt, hogy leány, csak azt, hogy játszó pajtások.

— Mikor az élet a város másik szélére vitt bennünket, ő náluk mindig megtaláltuk mi egymást. Ha a könyv mellett egy kis időt megtakaríthattunk, együtt töltöttük el azt is. Ha nem láttuk egymást, csak annyit éreztünk, hogy hiányzik egy játszótársunk.

— Teltek, multak az évek. A kis Mariska szép, nagy leány lett. Kicsiny bimbóból dus, nyíló virág, a bábhernyóból színes drága lepke. A rövid szoknyát nagyleányos hosszú ruha váltotta fel. S mikor az egy napos hosszuruhás leányt magam előtt láttam, már nem mertem hozzá szólani. Éreztem, hogy már nem vagyunk a régiek! Nem vagyunk játszótársak! ő *leány*, én pedig *ifju* vagyok! És valami fáj a szívemben, nagyon fáj. Gondolkozni kezdtem rajta, s úgy találtam, hogy az a hosszú ruha valamit elrabolt a lelkemből, valamit, amit sajnáltam. Ugy találtam, hogy az a leány már nem az enyém. S midőn az első

álmatlan éjszaka beköszöntött hozzám, rajöttem, hogy én — szeretem őt.

— Azután eljött a nagy Tavasz. Virágok nyitak a szívemben s a lelkem, mint a méh, vágyva szállt egyikről a másikra. S amint évek múltán ismét szét néztem a virágos kertem rózsafái közt, úgy találtam, hogy az a pillangószárnyu lelkem őt keresi fel leggyakrabban.

— Visszatértem hozzá mindig, mint a madár az elhagyott fészekhez. Építettem másut is házat, fényes reményvárat, de mindig visszatértem lakni abba a kis fehérhajlékba, amelyiket neki szántam. Ha újra láttam, újra szerettem. Ha a lelkem kirepedte magát kábitó, csábvirágok felett, megpihenni ő hozzá került.

— Emlékszel-e rá édes anyám?... Mikor egy-egy leányarc beköltözött a szívembe s mikor ezt kiköltöztetve más lakó váltotta fel a helyét, mindig elmeséltem. Emlékszel-e rá édes anyám? S a kis Mariskát soha, soha nem említettem neked. Mikor egy-egy ideálm iránti szerelmemet zengő versek szakadatlan sorozatába tettem, akkor ő felőle hallgatott a dal. Ahogy őt szerettem, azt nem tudtam volna soha elmondani.

— S a tavasz eljött az ő szívére is. Szeretett valakit, titokban, nagyon. Vagy azé lesz, vagy senkié. Aztán elfeledte, eltemette? vagy pedig csak, mert reménye nem volt, titokban lemondott róla? Nem tudom!

— A játszótársakat, gyermekkori pajtásokat szétsodorta az élet. Csak mi voltunk még otthon ketten, ő, meg én. A gyermekemlékek még szívemben éltek, mely fájó lemondással volt tele s ezen emlék láncai vissza-visszavontak az ő közelébe. De már nem volt miért odajárni. A barátok hiányzottak onnan. Az apa pedig gyanakodott s ostoba, félszeg felfogása még azt sem engedte meg véle, hogy mint gyermekkori ismerőst, vagy korcsmai vendéget szívesen lásson. A szívem erős volt ám! Ez dacolt mindennel!

— Mikor valakit szerettem, tudta azt mindenki. Hogy őt szerettem, nem mondtam senkinek. A lelkem, a szívem bezárult ő mögötte. Hogy szeretem, nem mondtam neki se. De ő azért érezte, tudta. A sokszavu, beszédes vallomások kora elmúlt rólam. Következett a hallgatag. Gyermeteg selypítő rövidséggel, a mult idők emléke gyanánt elneveztem *Liszkának*.

— Liszka. Ez a szó volt hozzá az én szerelmi vallomásom. A lelkem imádó rajongása, a vérem szilaj vágya, szenvedélye, a szívem forró, égő szerelme. Ahányszor így szólítottam, egy-egy újabb vallomása volt az a szívem, lelkem, vérem együttes szerelmének.

— És Liszka megértett engem. Tréfás jókedvvel megígérte, hogy ha addig férjhez nem megy, az enyém lesz. Ettől kezdve »tartalékos menyasszony« volt. S lassan ez a tudat bizako-

dással töltött el. Vágyamat, vérem lüktetését szilajabbá tette s reményégemnek égő tápot adott. Ez a tudat megérett szívemben, velem jött mindenfelé s az elnevezés a lelkem kincsévé lett. Megszokta ő is és elédelegtünk egymással efelett.

— Egy idő múlva Liszka megváltozott. Vidámabb volt állandóan a szokottnál. Ugy látszott, mintha elfeledte volna azt, aki felől titkos fogadást tett. Hozzám is kedvesebb, jobb volt, sőt szívéhez is közelebb engedett. Ha nem ő lett volna, azt hittem volna, hogy szeret. De nem! Őt ismertem s tudtam, hogy erre gondolni is nevetség, de velem szemben tanusított viselkedése okát nem tudtam megmagyarázni. Hogy az az állandó vidám kedély csak látszat volt-e, vagy pedig alapjában megváltozott a lelke, sohse tudtam meg, csak annyit éreztem, hogy őt most már még jobban szeretem s tudtam, hogy rajta kívül ezután mást nem szerethetek.

— Amikor néha le-lementem hozzájuk, a zajgó korcsmai vendégek lármás csoportjába ve gyűlve, úgy elnéztem az én lelkem titkos remény-ségét. Szép volt, gyönyörűséges, mint egy nyilása teljességében pompázó büszke, dus virág. Az arca lassanként beleégett a szívembe kitörölhetetlenül. Ha örömöm volt, ő hozzá vittem. Mellette, véle édesebb, nagyobb lett az. Ha keserűség érte lelkemet, ő megédesítette tekintetével öntudatlanul. Ha szívemet dicsérő szavakkal árasztották el, oda mentem hozzá, hogy ő is részese legyen. S ha méltatlan bántalommal sujtott a világ, arcom redőit elsimogatta egy lehelletével.

— Sokszor vágyam volt, hogy megcsókoljam őt s mikor mellette voltam, gyöngye lettem. Ugy voltam véle, mint egy szép virággal. Elhatározza az ember, hogy leszakítja, keblére tüzi s mikor lehajol hozzá, megvan ígézve. Nem tudja letépni, hanem elnézi órahosszakat.

— Virág volt ő, virág! Fehér liliomlelkű, harmattisztaságu. Egyszerű, igénytelen, de szebb, értékesebb, mint azok a mérges, szinpompás cifra virágok. Ezek közt észrevétlenül maradt volna, mint az ibolya a rikitó, műkerti virágok közt, de az én lelkem az ibolyát választotta virágjának.

— Tartalékos menyasszony... Valami üde, kedves illat csapja meg lelkemet az első tavasz korából. Ez a két szó eljött velem idáig, s elkísér a sirontuli utra is. Jól éreztem. Azóta nem tudtam mást szeretni... Most már hiába.

— Emlékszel-e rá édes anyám! Emlékszel-e? Mikor arról beszéltünk, hogy lassanként elmúlik felettem a tavasz, mért nem hozok hát nyiló rózságot, örömmek, boldogságnak a lélek tavaszában? Emlékszel-e rá édes anyám; azt feleltem:

— Várok...

— Őt vártam... őt... a »menyasszonyomat«.

Nem tudtam: szeret-e? Ha tudtam volna, nem vártam volna eddig. Szeretetet és vele boldogságot akartam s arra vágytam, hogy amit én érzek, érezze ő is. Pályám előtt néhány évvel megmondtam ezt az édes anyjának s arra kértem, hogy ha más el nem vinné s ha bevalaná, hogy tud engemet szeretni, értesítsen.

— Vártam... őt vártam... Azóta évek teltek. Nem hallottam róla semmit. Nem tudom, él-e vagy halott? Nem tudom, férjhez ment-e, vagy nem. Ha igen, akkor ezóta már reáborult a gyümölcsérő nyár szaka. Akkor nincs mit várnom tovább... Ha nem, akkor sincs mit várni. Ismertem a lelkét. Boldogsága árán nem vágyott az életre...

— És ha szeretne is, már késő... Nyűtt kalaphoz még hervadt virág sem való.

— Megyek tehát... Nincs itt nekem már mire várni. Az igazi tavasz nem termett az én számomra virágot. Mért vágnék hát a meddő nyár után. Az ősz kiesett az én éveim sorából, tavasz után most dermesztő tél fogad.

— Megyek hát.. megyek... Nem hiv senki, magamtól szállok el. Lelkemet most valami aggó reménység lepte meg: vajjon mi vár rám odaát? Megszünik-e a szenvedés, vagy új csalódás vár ott is reám? Új világ kapuja áll előttem, amely feltáru l nemsokára már. Mit érzek ott, vagy nincs mit érzeni, nem tudom. De nemsokára lelkem utraszáll s beröpködi a végtelen eget, ha tán meg tudná azt találni ott, aki után e hosszú utra megy. Isten hozzád anyám! A titkot, amely a nagy adósság vég törlesztése volt, most már tudod tehát. S ha lelked is megunta itt az éltet, jer utánam. Egy kis fehér por, mely könyved lapja közt van, neked is megmutatja azt az utat, amely e földről messzebb honba visz... Egy név elkísér földöntulra is:

— Liszka.

— — — — —

Az ősz asszony, hogy végig olvasá, keserve, fájdalma panaszló hangban tört ki.

— Nem szeretted, te rossz fiu! Nem szeretted, mert itt hagytál. Mehetek már most koldus kenyér után... Nem szertted, mert elfelejtetted, mily sok szenvedés közt neveltelek.

Megfogta a papiroost s a lángok közé vetette. A martalékon viaskodó lángnyelvek apró sziporkákban emészették fel az iratot, amelyből egy szó nem hamvadt csak el:

Liszka.

Azután összekotorászta reszkető kezével azt a fehér port s beszórta a rohogó tűzbe.

A méreg nyomán üszökké vált az izzó párázs. A kékes láng felcsapott s utolsót lobbant. Lobantán egy fehér árny lebegett végig a sötét falon...

Szabó István.

Irodalom.

Debreceni Lelkészi Tár. (Gyakorlati ev. ref. Papi Lexikon) IV. kötet. Szerkeszti: S. Szabó József. E nagyfontosságú s régóta érzett hiányokat betöltő mű negyedik kötete, mely most került ki a sajtó alól, sem terjedelem, sem belső érték tekintetében nem maradt el az eddigiek mögött. Ötszesen 83 különféle alkalomra szolgáló beszédet, 11 imádságot, egy elmélkedést s vallásos összejövetelek vezetésére szolgáló 2 példát tartalmaz.

Nem érzem magam hivatottnak arra, hogy bírálatot mondjak, csak néhány szerény megjegyzést óhajtanék felemlíteni. A negyven ivnyi terjedelmű kötetben a lelki gondozás (cura pastoralis) körébe tartozó dolgozatok számára mindössze egy iv jut. Pedig azt hiszem, ha a 83 beszéd négy-ötterrel kevesebb lett volna s ezek helyét egy-két olyan dolgozat foglalta volna el, több hasznót merítettek volna belőle az olvasók. Imádságot is többet szeretnék látni.

Eltételezve azonban ezen tisztán subjectiv véleményről, értékes, magas színvonalon álló művel gyarapodott egyházi irodalmunk, melyet a theologiai munkák iránt érdeklődőknek komoly figyelmébe ajánlhatunk.

Az egész mű, mely 12 kötetben lesz teljes s melynek előfizetési ára 120 korona, megrendelhető Hegedüs és Sándor cégnél, a tiszántuli ref. egyházkerület főbizományosánál és részletfizetésre is kapható.

Venetianer Sándor.

Színház.

— Jubileum. —

Egy küzdelmes, de dicsőséges hosszú pálya jól megérdemelt jutalmában részesítette Jan. 17-én Debreczen közönsége Vedress Gyulát, ki ugyszólván szeméi előtt kezdte bontogatni szárnyait s aki harminc évi pályafutása után visszatért, ha csak egy estére, hogy mintegy kifejezze háláját és végkép elbucuzzék onnan, hol ifjúsága idején oly sok sikert és babért aratott.

Vedress Gyula a nyolcvanas években működött Debreczenben és 30 éve immár, hogy szolgálja Thaliát buzgósággal s dicsőséggel.

Harminc év — dicsőséggel eltöltve — szép idő, kivált, ha meggondoljuk, hogy a pálya nem fényes csillárok előtt kezdődött.

Most harminc év multával bucsu-körutra indult s e körutat Debreczenben kezdte meg. Ábrányi E. »A végrehajtó« c. egy felvonásos vígjátékában lépett fel, abban a szerepben, melyben husz évvel ezelőtt 1887-ben is nagy sikert aratott városunkban.

A végrehajtóban azokat a törvény embereit rajzolja Ábrányi, akik, mint mondják, »vasból

vannak«, kiket nem indit meg semmi könyörgés, semmi könyhullatás — és mikor a szegény aszszony utolsó butordarabját kell felírniok, mikor az özvegy zokogva fordul hozzá, maguk is alig tudják visszatartani könnyeiket.

E tipikus alak kiváló személyesítője volt Vedres.

Olyan, amilyennek ismerjük, képzeljük őket s amilyennek képzelhette a szerző, ki a husz év előtti előadásán maga is jelen volt és a legnagyobb elismerésben részesítette a már akkor is kiváló színészt.

A tipikus vonások mellett azonban a legnagyobb közvetlenséggel tüntette fel az egyéni vonásokat is attól kezdve, mikor eltűnt nővére arczképére és leányára rátalál.

A sziv diadalmaskodik az ész felett, a vasból levő ember megindul és hivatalos kötelességénél nagyobbnak tartja a szegény család megmentését.

Midőn pedig legszebb fokozással emelkedő haragja tetőpontján az ügyvéd lábához dobta, sajátjából az özvegy tartozását — hirtelen siri csend lett a nézőtérén, a szemekben könny csillogott s a jelenet végén óriási taps zugott fel.

Általában ő nem tartozik azok közé, kik mesterkéltséggel, fogásokkal és hatásvadászó eszközökkel igyekeznek sikert elérni; — játéka egyszerű, közvetlen és könnyeket fakasztó. Ezek az igazi tehetség jellemvonásai s méltán megillette a két nagy babérkoszoru.

Különben az egész előadás sikerült. Jók voltak: Ar dai és Bérczi. Igen kedves volt Szabó Irma. Szakácsné pedig a szakácsnő szerepében igen kiváló alakítást nyújtott.

D. J.

Ifjúsági hírek.

Atléta táncestély. A farsangi mulatások között egyik legsikerültebbnek ígérkező táncestély lesz az akadémiái atlétikai klub által rendezendő táncmulatság. Akadémiánk e legifjabb egylete, mely önállólag csak ez évi szeptember óta áll fenn, már is szép eredményeket ért el s mind inkább közelebb ér azon szép célhoz, melyet maga elé kitűzött.

A mulatságot pénztára javára rendezti egyeletünk s a széleskörű érdeklődés, mely már eddig is nyomon kíséri a rendezőség intézkedéseit, az engedi remélnünk, hogy ugy az erkölcsi, mint az anyagi siker fényes lesz.

Február 14-én lesz e táncmulatság a Bika disztermében.

A bálrendezőbizottság a következőképen alakult meg:

Elnök: Szabó Lajos akad. atl. club elnöke. Alelnökök: Hádi László, Mózes István és Sáfár László. Pénztárnokok: Dósa István, Igyártó Sándor. Ellenőr: Kiss Zsigmond. Jegyzők: Kovásznay Marcel, Miklóssy Sándor, Pánczél József, Vaday Béla. Háznagy: Vidovich Ernő és a rendezőség.

A beiratkozások akadémiánkon folyó hó 20-án veszik kezdetüket és 28-ig bezárólag tartanak. E határidőn tul csak a mulasztást igazoló orvosi bizonyonyítvánnyal lehet beiratkozni. Az előadások kezdete február 1-ére esik.